

Sygn. akt: I C 662/20

WYROK WSTĘPNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2021 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. S. i B. S.**

przeciwko (...) **Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zapłatę i ustalenie lub ustalenie

I. oddała powództwo o ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...)H./ (...) z dnia 15 lutego 2007 r. zawartej pomiędzy poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W., a powodami,

II. ustala bezskuteczność wobec powodów postanowień § 3 ust. 8, § 4 ust. 4 umowy o kredyt hipoteczny nr (...)H./ (...) z dnia 15 lutego 2007 r. zawartej pomiędzy (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W., a powodami oraz § 12 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W.,

III. uznaje roszczenie powodów o zapłatę za usprawiedliwione co do zasady.

Sygn. akt I C 662/20

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 7 września 2020 r. powodowie S. S. i B. S. wnieśli o:

a) zasądzenie od pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (dalej: Bank) na swoją rzecz solidarnie kwoty 43.476,17 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanej odpisu pozwu do dnia zapłaty,

b) ustalenie, że umowa kredytu nr (...)H./ (...) indeksowanego do (...) z dnia 15 lutego 2007 r., zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w W., jest w całości ex tunc z mocy prawa nieważna, ewentualnie o:

c) ustalenie częściowej bezskuteczności umowy kredytu hipotecznego nr (...)H./ (...) indeksowanego do (...) z dnia 15 lutego 2007 r., zawartej przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w W. w zakresie klauzul indeksacyjnych zawartych w § 3 ust. 8 oraz § 4 ust. 4 umowy kredytu w zw. z § 12 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W..

Ponadto, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych (o ile nie zostanie złożony w niniejszej sprawie spis kosztów).

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 19 lutego 2007 r. zawarli jako konsumenci z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. umowę kredytu hipotecznego o numerze (...)H./ (...) indeksowanego do (...). W ocenie powodów umowa jest sprzeczna z art. 69 ust. 1 oraz ust. 2 ustawy prawo bankowe. Powodowie nie zawarli z poprzednikiem prawnym umowy kredytu walutowego lecz kredyt złotowy – kredyt został udzielony w złotych i w takiej walucie miał być spłacany. Pomiedzy stronami umowy nie doszło do ustalenia essentialia negotii tj. kwoty kredytu w walucie (...), znana jest tylko kwota kredytu w walucie PLN. Umowa jest również sprzeczna z art. 353¹ k.c. i zasadami współzycia społecznego ponieważ Bank nie udzielił powodom przy zawarciu umowy kredytu informacji na temat mechanizmu działania umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) i ryzyka kursowego. Pomiedzy stronami doszło do naruszenia zasady ekwiwalentności świadczeń powodów i pozwanej. Pozwana w sposób rażąco naruszyła bezwzględny wymóg formowania umowy w sposób przejrzysty, zrozumiały, rzetelny, wyczerpujący, nieprowadzący w błąd lub błędne przekonanie oraz uczciwy. Powodowie na podstawie treści umowy nie byli w stanie wyliczyć wysokości przypadającej im do spłaty w danym miesiącu kalendarzowym raty kredytu w walucie polskiej i wysokości pozostałego im jeszcze do spłaty kredytu w walucie polskiej. Ponadto, powodowie wskazali również na abuzywność postanowień zawartych w § 3 ust. 8 oraz § 4 ust. 4 umowy kredytu w zw. z a § 12 ust. 7 regulaminu. Postanowienia te mają charakter niedozwolony zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. Kwestionowane przez powodów postanowienia nie zostały z nimi indywidualnie uzgodnione lecz narzucone we wzorcu umownym. Ponadto, nie określają one głównych świadczeń stron, a prawa i obowiązki powodów zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. W umowie nie został wskazany sposób ustalania obowiązujących u pozwanej kursów waluty (...) służących do ustalania kwoty kredytu w dniu jego uruchomienia i rat kredytu w dniu ich spłaty. Eliminacja klauzul indeksacyjnych z przedmiotowej umowy kredytu powoduje upadek całego mechanizmu indeksacji kredytu do waluty (...) ze skutkiem od dnia jej zawarcia. Powodowie jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia o zapłatę wskazali art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., zaś dla roszczenia odsetkowego art. 455 k.c. w zw. z art. 481§ 1 k.c. (pozew k. 4-53).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska przyznał, że pozwany Bank jest następcą prawnym (...) Bank S.A. w W., że strony zawarły umowę w brzmieniu wynikającym z jej treści oraz treści jej załączników, w tym regulaminu oraz że była wykonywana tak, jak wynika to z zaświadczeń wydanych przez bank i załączonych do pozwu. Pozwany zaprzeczył, aby doszło do nadpłaty kredytu oraz zaprzecza roszczeniom strony powodowej zarówno co do zasady jak i wysokości. Umowa zawarta między stronami jest ważna i prawidłowa oraz nie zawiera ona postanowień abuzywnych. Pozwany nie miał możliwości dowolnego określania kursów waluty – umowa zawierała jednoznaczne kryteria określania kursów walut. Powodowie mieli doświadczenie w zawieraniu umów kredytu w walucie obcej, byli informowani o ryzyku kursowym oraz nie zostali zapewnieni o niezmienności kursu w przyszłości. Umowa w zakresie indeksacji kredytu do waluty obcej, w tym wyboru waluty była indywidualnie negocjowana. Pomiedzy stronami nie doszło do zachwiania równowagi kontraktowej. Strony dokonały zmiany zasad spłaty kredytu na podstawie aneksów – dokonały zmiany rodzaju kredytu na walutowy i rozliczają się w walucie obcej lub po kursie średnim NBP. Pozwany zarzucił powodom, że nie wykazali interesu prawnego w zakresie roszczenia o ustalenie nieważności umowy lub bezskuteczności jej poszczególnych postanowień. Pozwany wskazał również, że nie jest bezpodstawnie wzbogacony względem powodów oraz zgłosił zarzut zatrzymania na podstawie art. 496 i 497 k.c. Ponadto, pozwany wskazał że wystąpienie przez powodów z roszczeniem stanowi nadużycie prawa podmiotowego – roszczenia dochodzone pozvem pozostają w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego przewidzianymi w art. 5 k.c. (odpowiedź na pozew k. 328-368).

Pełnomocnik powodów wskazał, że roszczenie sformułowane w pkt 1 pozwu roszczenie o zapłatę nie jest wyłącznie związane z nieważnością umowy, ale ewentualnie zawiera w sobie nadpłatę dokonaną w okresie od 07.09.2010 r. do 09.12.2019 r. w przypadku uznania częściowej bezskuteczności umowy na skutek zawartych w niej klauzul abuzywnych (protokół rozprawy – k. 483).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany jest następcą prawnym (...) Bank S.A. w W. – Oddział (...).

(bezsporne, wydruk z KRS k. 59-66)

Powodowie w dniu 23.02.2005 r. zawarli z (...) S.A. umowę kredytu, na podstawie którego bank udzielił powodom kredytu w kwocie 79.040 CHF.

(dowód: umowa kredytu k. 390-394)

Powodowie S. S. i B. S. w dniu 22 stycznia 2007 r. złożyli w (...) Bank S.A. w W. wniosek kredytowy o kredyt w kwocie 227.523 zł, jako walutę kredytu oznaczyli (...). Kredyt miał być przeznaczony na spłatę zobowiązań finansowych powodów. We wniosku powód wskazał jako źródło dochodu emeryturę, zaś powódka rentę. Jednocześnie składając wniosek powodowie podpisali oświadczenie o ryzyku walutowym i stopie procentowej.

(dowód: wniosek kredytowy k. 376-378, oświadczenie o ryzyku walutowym i stopy procentowej – k. 379, bankowy raport kredytowy – k. 395-413, zeznania powodów k. 483-484)

Następnie powodowie, jako konsumenci, w dniu 19 lutego 2007 r. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku (...) S.A. w W. – Oddział (...) umowę kredytu nr (...), sporządzoną 15 lutego 2007 r.

Zgodnie z § 2 ust.1 umowy pozwany udzielił powodom kredytu w kwocie 220.552 PLN indeksowanego kursem (...) na warunkach określonych w umowie oraz regulaminie.

Zgodnie z § 2 ust. 2 kredyt przeznaczony był na pokrycie spłaty kredytu konsolidacyjnego powodów o numerze 206- (...) w kwocie 186.313 zł, kredytu konsumenckiego o nr (...) - (...) - /2006 w kwocie 18.441 zł, kredytu odnawialnego w kwocie 8.650 zł, limitu na karcie kredytowej w kwocie 3.614 zł, kredytu konsumenckiego w kwocie 2.500 zł oraz limitu w karcie kredytowej w kwocie 1.034 zł.

Zgodnie z § 3 ust. 1 umowy, kredyt miał zostać uruchomiony bezgotówkowo w transzach na rachunki podmiotów wskazanych każdorazowo w dyspozycji uruchomienia środków, o ile nie jest to sprzeczne z postanowieniami umowy kredytu. Warunkiem uruchomienia kredytu i wypłaty poszczególnych transz jest spełnienie obowiązków opisanych w § 3 ust. 7 umowy. Zgodnie z § 3 ust. 8 umowy oraz § 11 ust. 7 regulaminu kredyt zostanie uruchomiony w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia, w aktualnej Tabeli kursów. W § 2 lit. m) regulaminu została zdefiniowana Tabela Kursów jako tabela kursów kupna/sprzedaży walut (...) Banku S.A. obowiązująca o godz. 9:30 w dniu, w którym następuje operacja.

Spłata kredytu wraz z odsetkami miała następować w 360 miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych w złotych, na rachunek bankowy kredytobiorcy zgodnie z Harmonogramem Spłat, który zostanie wysłany do kredytobiorcy listem poleconym w terminie do 14 dni roboczych od dnia uruchomienia środków. W okresie 12-miesięcznej karencji w spłacie kredytu, kredytobiorcy obowiązani byli do comiesięcznej spłaty odsetek. O dotrzymaniu terminu spłaty kredytu decyduje data wpływu środków na rachunek Banku (§ 2 ust. 3, § 4 ust. 1-3). Zgodnie z § 4 ust. 4 metoda i terminy ustalania kursu wymiany walut (na podstawie którego wyliczane są raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia) oraz warunki aktualizacji Harmonogramu Spłat określa Regulamin. Zgodnie z § 12 ust. 7 w przypadku kredytu denominowanego kursem waluty obcej Harmonogram Spłat kredytu wyrażony jest w walucie kredytu. Kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) kursów z dnia spłaty.

Oprocentowanie kredytu jest zmienne i na dzień sporządzenia Umowy wynosi 5,91% w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki referencyjnej 3M LIBOR dla (...) (która na dzień sporządzenia umowy kredytu wynosiła 1,86%) i stałej marży Banku, która wynosi 4,05%. Po uzyskaniu prawomocnego wpisu hipoteki (zabezpieczenie

spląty kredytu) marża Banku zostanie obniżona o 1 punkt procentowy i będzie wynosiła 3,05%. Marża banku zostanie podwyższona o 0,25 punktu procentowego w przypadku braku cesji praw z polisy na życie bądź nie przedłużenia lub wygaśnięcia polisy oraz gdy kredytobiorca zaprzestanie uiszczenia wpłat określonych w umowie ubezpieczenia (§ 5 ust. 1 -3 umowy). W § 2 lit. l) regulaminu stawka LIBOR została zdefiniowana jako stopa procentowa rynku międzybankowego w L. dla lokat udzielanych w danej walucie dla danego okresu, wyrażona w stosunku rocznym, ustalona jako średnia kwotowań banków. Zgodnie z § 8 ust. 3 stawka referencyjna obliczana jest do dwóch miejsc po przecinku jako średnia z stawek LIBOR 3 M z pierwszych pięciu dni roboczych miesiąca poprzedzającego miesięczny okres obowiązywania stawek. W ust. 4 wskazano zaś, że stawki ulegają zmianie w okresach 3-miesięcznych pod warunkiem zmian przynajmniej 10 punktów bazowych w stosunku do stawki referencyjnej poprzednio obowiązującej dla danej waluty. Nowe stawki obowiązują od pierwszego dnia najbliższego miesiąca będącego początkiem nowego kwartału rozliczeniowego.

Opłaty i prowizje za wykonanie czynności pozostających w związku z zawartą Umową (...) Bank pobiera w wysokości obowiązującej w Tabeli Opłat i Prowizji stanowiącej załącznik do umowy kredytu (§ 6 ust. 1 umowy). Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy kredytu wynosi 235,25 zł (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego) z tym zastrzeżeniem, że ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu określona uzależniona jest od poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 3 i ust. 5). Zgodnie z § 6 ust. 4 rzeczywista oprocentowania wynosi 5,92 %.

Zabezpieczeniem niniejszego kredytu było:

- ustanowienie na nieruchomości stanowiącej odrębną własność lokalu mieszkalnego dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) hipoteki kaucyjnej do kwoty 374. 938, 40 zł,
- cesja praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości na kwotę nie niższą niż 390.000,00 zł
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji przez kredytobiorców do kwoty 441.104,00 zł,
- weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową wystawioną przez kredytobiorcę dla banku,
- cesja praw z polisy na życie zawartej z (...) S.A (§ 7 ust. 1 umowy).

W § 10 ust. 2 lit. b) kredytobiorcy zobowiązali się do spląty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy kredytu oraz Tabeli Opłat i Prowizji w oznaczonych terminach spląty oraz wywiązania się z pozostałych postanowień umowy. Kredytobiorcy w § 10 ust. 2 lit. c) oświadczyli m.in. że :

- otrzymali regulamin, zapoznali się z nim i zaakceptowali warunki w nim zawarte,
- są świadomi ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego (jako czynnika determinującego wysokość zadłużenia oraz wysokość rat spląty) w całym okresie kredytowania i to ryzyko akceptują,
- są świadomi ryzyka związanego ze zmianą stopy procentowej (jako czynnika determinującego wysokość zadłużenia oraz wysokość rat spląty) w całym okresie kredytowania i to ryzyko akceptują.

Kredytobiorcy upoważnili Bank do pobrania należności z tytułu umowy kredytu w terminach wymagalności, ze środków i wpływów na jakimkolwiek rachunku posiadanym przez kredytobiorcę w banku przed innymi płatnościami (§ 11 umowy).

W § 12 ust. 5 umowy wskazano, że umowa podlegała indywidualnym negocjacjom z kredytobiorcami.

W § 13 ust. 1 regulaminu wskazano, że kredytobiorca ma prawo wystąpić o zmianę waluty po zawarciu umowy kredytu.

(dowód: umowa kredytu k. 67-74, regulamin – k. 75 – 84, zaświadczenia banku z dnia 14.12.2019 r. k. 99-106, harmonogram spłat – k. 382)

Następnie strony podpisały następujące aneksu do umowy:

1. aneks nr (...) sporządzony w dniu 19.01.2009 r., podpisany w dniu 21.01.2009 r. zgodnie z którym, kredytobiorcy przez okres kolejnych 24 miesięcy począwszy od dnia 09.02.2009 r., zobowiązuje się do comiesięcznych spłat rat kredytu wynikających z aktualnego harmonogramu spłat, w kwocie w złotych polskich odpowiadającej iloczynowi raty kredytu wyrażonej w (...) i kursu sprzedaży (...) obowiązującego w (...) Bank S.A. w dniu zapadalności raty jednakże w kwocie nie wyższej niż 1.197,00 PLN. Różnica pomiędzy kwotą raty w złotych polskich na dzień zapadalności raty, a kwotą 1.197,00 PLN, wskazaną w zdaniu poprzedzającym, będzie pokrywana przez bank. Po upływie 24 miesięcy suma Dopłat Banku zostanie doliczona do salda kredytu, po jej przeliczeniu ze złotych polskich na (...) według kursu kupna (...) obowiązującego w (...) BANK S.A. w dniu 07.01.2011 r.(§ 1 ust. 3 i 5 aneksu)
2. aneks nr (...) sporządzony w dniu 20.04.2009 r., podpisany w dniu 22.04.2009 r. którym dokonano zmian w umowie w zakresie parametrów udzielonego kredytu,
3. aneks sporządzony w dniu 11.12.2009 r., podpisany 16.12.2009 r., którym dokonano zmiany kredytu z indeksowanego do waluty (...) na kredyt walutowy w walucie (...) (§1 ust. 3 aneksu),
4. aneks sporządzony w dniu 02.08.2010 r., podpisany w dniu 23.09.2010 r., który dotyczył form zabezpieczenia umowy kredytu.

(dowód: aneks nr (...) – k. 85-86, aneks nr (...) wraz z załącznikami k. 87-91, aneks z dnia 16.12.2019 r. – k. 92-95, aneks z dnia 23.09.2010 r. – k. 96-98, oświadczenie o ryzyku stopy procentowej – k. 380, wniosek o sporządzenie aneksu do kredytu – k. 381)

Kredyt jest obecnie w dalszym ciągu spłacany w PLN.

(dowód:, zeznania powodów k. 483-484)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów uznano za bezzasadne w zakresie żądania ustalenia nieważności umowy i zapłaty z tego tytułu. Uwzględniono je natomiast w zakresie żądania ustalenia za bezskuteczne tych zapisów umowy, które odnoszą się do mechanizmu indeksacji. Ponadto Sąd uznał za usprawiedliwione co do zasady roszczenie o zapłatę kwoty 43.476,17 zł z tytułu nadpłaty dokonanej za okres od 07.09.2010 r. do dnia 09.12.2019 r.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania świadków i powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Świadek R. D. (k. 463-476) nie uczestniczył w zawieraniu umowy przez powodów. Zeznania świadka dotyczyły ogólnych zasad udzielenia kredytów indeksowanych do (...) przez poprzednika prawnego pozwanego.

Świadek W. D. (k. 552-524) zeznał, że nie pamięta dokładnie powodów. Świadek wskazał, że pamięta takie nazwisko klientów, ale nie pamięta okoliczności zawarcia umowy kredytowej oraz okoliczności sporządzenia wniosku o kredyt.

Powodowie w pierwszym rzędzie domagali się ustalenia nieważności umowy kredytowej łączącej ich z pozwanym oraz zapłaty z tego tytułu. Roszczenie ewentualne zostało zgłoszone na wypadek gdyby Sąd uznał, że umowa jest ważna i żądali ustalenia za bezskuteczne poszczególnych zapisów umowy w zakresie klauzul indeksacyjnych zawartych w § 3 ust. 8 oraz § 4 ust. 4 umowy kredytu w zw. z art. 12 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W.. Pełnomocnik powodów na rozprawie w dniu 25.05.2021 r (k. 483) wskazał, że roszczenie o zapłatę sformułowane w pkt 1 pozwu zawiera także żądanie zapłaty kwoty stanowiącej nadpłatę w spłacie rat kredytu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powodowie wbrew twierdzeniom pozwanego mieli interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy czy bezskuteczności poszczególnych jej postanowień na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domaga się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

W zakresie zarzutu pozwanego dotyczącego nadużycia prawa podmiotowego przez powodów w rozumieniu art. 5 k.c. Przepis art. 5 k.c. stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonanie prawa i nie korzysta z ochrony. Sąd w wytoczonym przez powodów powództwie nie dostrzega sprzeczności ani ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa ani z zasadami współżycia społecznego. W toku postępowania ocenie podlega treść umowy oraz okoliczności bezpośrednio związane z zawarciem z chwili jej podpisania. W związku z tym, badaniu podlega czynność prawna, na którą większy wpływ miał pozwany jako podmiot posiadający silniejszą pozycję gospodarczą. Zaznaczyć należy, że powodowie swe roszczenia opierają przede wszystkim na abuzywności postanowień umownych, a nie fakcie, że doszło do wzrostu kursu waluty do której był indeksowany kredyt. Celem wytoczenia powództwa jest przesądzenie czy umowa po pierwsze wiąże strony, a po drugie czy w toku jej wykonywania doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego. Powyższe nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 5 k.c.

Dla oceny zasadności roszczeń powodów konieczne zatem będzie ustalenie następującej kolejności:

- dokonanie oceny, czy zawarta umowa jest ważna i jaki jest rzeczywisty charakter umowy
- w przypadku uznania, że umowa jest ważna, dokonanie oceny czy żądanie ustalenia bezskuteczności poszczególnych zapisów umowy jest uzasadnione w świetle podniesionych przez powodów zarzutów zawarcia w niej klauzul abuzywnych.

Ważność umowy i jej rzeczywisty charakter.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na (...). Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do (...) co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powodów i świadków. Sporne były natomiast między stronami jej określone postanowienia oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odniesie się do samej umowy kredytu, która ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez strony 19 lutego 2007 r. (sporządzona 15.02.2007 r.) umowa jest właśnie taką umową kredytu. W wykonaniu umowy bank wydał (udostępnił) kredytobiorcom określoną sumę kredytową w złotych. Kredytobiorcy zaś byli zobowiązani do zwrotu w ratach kredytowych, z odsetkami i należnościami okołoumownymi. Zawarte w niej były essentialia negotii umowy kredytowej. Bank udzielał kredytu w kwocie 220.552 zł, a kredytobiorcy mieli to zwrócić uiszczając 360 równych miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych.

Oceny postanowień przedmiotowej umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie ((...)).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowy kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Istotą kredytu indeksowanego - z którym mamy do czynienia na gruncie niniejszej sprawy - jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej (220.552 zł) zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób właściwy dla tej waluty. Powodowie wnioskowali o

kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymiennej, tj. franka szwajcarskiego (...), który został wypłacony zgodnie z umową w złotych, zaś wysokość zadłużenia w walucie kredytu (...), obliczana była według kursu kupna dewiz względem waluty krajowej, tj. złotych polskich obowiązującym w banku w dniu uruchomienia kredytu (§ 3 ust. 8 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotych, po stronie powodów powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

W świetle postanowień umowy kredytu z dnia 19 lutego 2007 r. nie budzi zatem wątpliwości, że strony zgodnie postanowiły, że kredyt adekwatnie do postulatów powodów zostanie im udzielony i wypłacony w złotych polskich i w tej samej walucie będzie odbywała się jego spłata, przy założeniu jednak, że w obu przypadkach będzie on indeksowany do kursu waluty obcej, czyli franka szwajcarskiego.

W świetle powyższego przyjąć należy, że faktyczna wysokość zobowiązania powodów w chwili podpisywania umowy była znana. Kwota udzielonego kredytu została ściśle oznaczona w umowie – 220.552 zł. Kredytobiorcy zobowiązani są do zwrotu tego świadczenia (udzielonego im i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. W sposób oczywisty jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości tej waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt II CSK 429/11, biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego co do zasady wpisana jest niepewność co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, essentialia negotii umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a). Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - prawo bankowe.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powodowie mieli świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych, w tym ryzyka kursowego. Powodowie jak wskazał pozwany mieli doświadczenie w zawieraniu umów kredytowanych, w tym z elementem waluty obcej (umowa kredytu z dnia 23.02.2005 r. zawarta z (...) S.A. – k. 390-394). Ponadto, powodowie składając wniosek o udzielenie kredytu podpisali oświadczenie o ryzyku walutowym i stopy procentowej (k. 379). Powódka zeznała „Mówił o ryzyku zmiennej stopy procentowej. Mówił o ryzyku kursowym, ale miało to być kilka groszy na (...), że kurs miał być brany w dniu zapadalności kredytu, co wówczas nie stanowiło dużej różnicy. Było to kilkanaście złotych na przestrzeni miesiąca, raz więcej, raz mniej. Byliśmy przekonani, że na przestrzeni 30 lat ta różnica się zniweluje.” (k. 483v-484)

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielony w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie powodowie pozyskiwali środki na spłacenie pozwanemu kwoty kredytu, a nadto jak pozwany księgował te kredyty w swoich księgach rachunkowych po ich udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzycelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w (...). Powodowie zawierając umowę nie znajdowali się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działali w warunkach konieczności finansowej. Również właściwości osobiste powodów nie wskazują na wykorzystanie wyjątkowej przewagi banku, bowiem nie wskazywali na wyjątkowe utrudnienia w rozumieniu umowy kredytowej i jej warunków ekonomicznych.

Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że umowa zawarta przez strony jest ważna, tym samym powództwo o ustalenie jej nieważności umowy, podlegało oddaleniu jako pozbawione podstaw faktycznych i prawnych, o czym Sąd orzekł w pkt I wyroku.

Żądanie ustalenia bezskuteczności poszczególnych zapisów umowy w świetle abuzywności zawartych w umowie klauzul i ich wpływu na ważność umowy.

Ustalenie, że umowa jest ważna, aktualizowało konieczność rozstrzygnięcia o żądaniu ustalenia za bezskuteczne poszczególnych zapisów umowy z uwagi na ich niedozwolony charakter. Powodowie wskazywali na abuzywność następujących postanowień umowy § 3 ust. 8 oraz § 4 ust. 4 umowy kredytu w zw. z § 12 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W. – tj. zapisy dotyczące sposobu określenia wysokości kwoty kredytu postawionego do dyspozycji powodów, a także wysokości rat kapitałowo-odsetkowych (tabela kursów).

W pierwszej kolejności Sąd dokonał oceny klauzul odnoszących się do kwestionowanych przez powodów zapisów umownych dotyczących tabeli kursów kupna/sprzedaży.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia

i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Konieczne jest też ustalenie czy opisane wyżej postanowienia dotyczą świadczeń głównych stron czy tylko się do nich pośrednio odnoszą.

Przez „główne” świadczenia stron rozumiano przede wszystkim te, które są objęte postanowieniami przedmiotowo istotnymi danej umowy nazwanej (tak też M. Jagielska, *Niedozwolone klauzule*; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: *System PrPryw*, t. 5, 2019, s. 804; ponadto wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 29.12.2010 r., VI ACa 403/10, Legalis). W praktyce oznaczać to będzie najczęściej postanowienia „określające” cenę albo wynagrodzenie (przede wszystkim wysokość), na co przepis wprost wskazuje, oraz „określające” świadczenie wzajemne przedsiębiorcy (towar, usługę). Przy ustalaniu, czy dane postanowienie określa „główne” świadczenie strony, zwłaszcza w przypadku umów nienazwanych, za użyteczne należy uznać dokonane w polskiej doktrynie rozróżnienie **świadczeń „głównych” i „ubocznych”** (zob. np. R., O., *Zobowiązania 2014*, s. 49). Na tej podstawie wypadnie np. uznać, że postanowienie dotyczące odsetek należnych w przypadku opóźnienia zapłaty ceny nie „określa” świadczenia głównego w postaci ceny, tylko dotyczy świadczenia ubocznego. Podobnie rzecz się przedstawia, gdy chodzi o klauzule, których zastosowanie wywiera wpływ na wysokość świadczenia „głównego”, np. klauzule waloryzacyjne (tak M. Jagielska, *Niedozwolone klauzule*; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: *System PrPryw*, t. 5, 2019, s. 806; zob. też post. SN z 6.1.2005 r., III CZP 76/04, Prok. i Pr. 2005, Nr 11, poz. 40; uchw. SN z 29.6.2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, Nr 7–8, poz. 87; wyr. SA w Warszawie z 16.1.2019 r., V ACa 814/17, Legalis; odmiennie K. Zagrobelny, w: *Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2017*, s. 743). Zakres zastosowania wyłączenia ogranicza także, fakt posłużenia się przez ustawodawcę terminem „postanowienie określające główne świadczenie”, a nie „dotyczące” takiego świadczenia. Ten ostatni termin wydaje się szerszy. Nie jest zatem zasadne stawianie znaku równości między tymi terminami (tak Ł., *Ochrona 2001*, s. 99); zob. też wyr. (...) z 30.4.2014 r. (C-26/13, Á. K. i H. R. v. (...), EU:C:2014:282). Powyższe oznacza, że sformułowanie „postanowienia określające główne świadczenia stron” należy co do zasady rozumieć wąsko (por. wyr. SA w Łodzi z 20.7.2017 r., I ACa 1512/15, orzeczenia.ms.gov.pl; wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, L.; wyr. SA w Katowicach 20.12.2017 r., I ACa 538/17, L.. Ponadto zob. wyr. SN z 8.11.2012 r., I CSK 49/12, L., oraz wyr. SN z 4.11.2011 r., I CSK 46/11, L., w których przyjęto, że zasięg pojęcia „świadczenie główne” musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy) (patrz: KC T. I red. Pietrzykowski 2020, wyd. 10/Popiołek).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W niniejszej sprawie bezsporne było między stronami, że powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powodów jako niedozwolone, wskazać trzeba, że dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia (§ 3 ust. 8 umowy).

Natomiast raty spłaty miały być obliczane według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku w Tabeli Kursów z dnia spłaty (§ 4 ust.4 umowy w zw. z § 12 ust. 7 regulaminu).

Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób ani w umowie, ani w regulaminie. W żaden bowiem sposób nie zdefiniowano, jak powstaje tabela zawierająca te kursy, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

Jak wskazują zeznania powódki nie miała ona wiedzy przy zawieraniu umowy oraz w trakcie jej wykonywania w jaki sposób pozwany ustala kurs waluty „Nie wiedziałam wg jakiego kursu bank ustala wartość (...). Nie pamiętam czy pytałam o to. (...)W trakcie rozmów z doradcą nie podano nam jak bank będzie ustalać wysokość kursów (...) w zakresie kupna i sprzedaży. Nie tłumaczono nam co to jest spread. Nie przedstawiono nam sytuacji jakby wyglądała wysokość spłaty kredytu w sytuacji gdybyśmy chcieli zwrócić go dzień po jego wzięciu. Doradca finansowy nie mówił nam nic na temat kursów kupna i kursów sprzedaży obowiązujących w banku w zakresie (...). Nie było w ogóle mowy o jakiejś kwocie kredytu wyrażonej w (...)” (k.484)

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano kwestii tego, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego.

W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Oznacza to, że te pozostałe postanowienia, podobnie jak postanowienia regulaminu (stanowiącego wszak integralną część umowy), nie były uzgodnione indywidualnie z powódką w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Z uwagi na to, że powodowie wskazywali, że ww. postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Kwestionowane postanowienia przewidują indeksację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Podkreślenia wymaga, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku wypowiedzenia. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie Bank mógł doznawać pewnych ograniczeń dotyczących wyznaczania kursu z uwagi na działania regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż nadal były to czynniki niezależne od kredytobiorcy, na które kredytobiorca nie miał żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (vide uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorca (powodowie) miał ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie

wykonywania umowy. W sposób dowolny mógł kształtować wysokość zobowiązania powodów w walucie, w jakiej spłacała kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie ma zaś znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (vide uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorcy. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawały późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksów. Miałyby one znaczenie, gdyby zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu i spłata zadłużenia wyrażonego w (...) nie ma znaczenia. Saldo zadłużenia ustalone w treści aneksu do umowy wynikało z pierwotnie wyliczonej kwoty udzielonego kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Zawarcie aneksu do umowy nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksów zmieniających tą umowę.

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powodów. Oceny tej nie podważa blankietowy zapis zawarty w § 12 ust. 5 umowy o rzekomym indywidualnym negocjowaniu umowy. Przeczą jednak tak zeznania samych powodów, jak nie potwierdzili tej okoliczności zawnioskowani przez pozwanego świadkowie.

Wyeliminowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu oznaczałoby, że kwota kredytu wypłaconego powodom powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powodowie w terminach płatności kolejnych rat powinni je spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...)

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjmując, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (vide wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

W konsekwencji, uznanie za niedozwolone klauzul wskazywanych przez pozwanego skutkuje również uznaniem za niedozwolony całego mechanizmu indeksacji, którego wyrazem są w szczególności postanowienia § 3 ust. 8 oraz § 4 ust. 4 umowy kredytu oraz § 12 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W..

W ocenie Sądu po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron nadal może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcy na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

W przypadku umowy stron, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu (220.552 PLN), cel kredytu, okres i termin spłaty (360 miesięcy), wysokość prowizji oraz oprocentowanie. Taka umowa w pełni odpowiada cechom umowy kredytu wskazanym w art. 69 pr. bank., jest zgodna z zasadą swobodnego kształtowania stosunków umownych i w żaden sposób nie narusza zasad współżycia społecznego. W ten sposób jednocześnie osiągnięty jest cel przepisów art. 385¹ k.c. i dyrektywy (...), wyłożony przez (...) i zakładający wyeliminowanie z umowy wyłącznie postanowień niedozwolonych z zachowaniem umowy, o ile nie zmienia to jej głównego charakteru w rozumieniu przepisów krajowych (czyli de facto art. 69 pr. bank.). Nie jest przy tym uzasadnione przyjęcie poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 382/18, że wyeliminowanie ryzyka kursowego (będące skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji i przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR) jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu, co z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). Uznanie postanowień umowy za niedozwolone, co do zasady ma prowadzić jedynie do ich usunięcia z umowy, a jej nieważność (bezskuteczność) powstaje tylko wówczas, gdy nie ma możliwości jej utrzymania. Ponadto przy ustalaniu treści umowy po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nie powinno sięgać się do domniemanej woli (zamiaru) stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Ocena, czy umowa o taki kredyt może być utrzymana, wymaga zatem ustalenia, czy jej elementy konstrukcyjne po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nadal mieszczą się w jej zasadniczym typie, pozwalającym na przyjęcie, że może być wykonywana jako umowa o kredyt bankowy.

Eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany nie zmienia zasadniczego charakteru umowy, której istotą jest umożliwienie powodowi skorzystanie z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu. Podstawowym celem przepisów art. 385⁽¹⁾ i nast. k.c. oraz dyrektywy (...) jest wyłącznie niestosowanie postanowień niedozwolonych, a umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (vide uzasadnienie wyroku SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16 i powołane tam orzecznictwo, w tym wyrok (...) sprawie(...)- pkt 33 oraz przywoływany wyżej wyrok (...) w sprawie(...)). Skoro umowa stron po takim zabiegu nadal spełnia wszelkie niezbędne cechy umowy kredytu, nie sposób uznać, aby była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, że oprocentowanie kredytu wyznaczone jest przy pomocy wskaźnika odnoszącego się do kursu waluty innej niż waluta kredytu. Strony mogą bowiem zastosować dowolny wskaźnik, byle jego istota nie sprzeciwiała się naturze umowy kredytowej, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Żaden przepis ustawy nie sprzeciwia się zastosowaniu wskaźnika LIBOR do ustalenia jednego z elementów stopy oprocentowania kredytu; nie sposób też w ocenie Sądu uznać, aby jego stosowanie było sprzeczne z naturą umowy kredytu bankowego lub jakimikolwiek zasadami współżycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, jakimi przesłankami kierował się Bank, przyjmując w swoim wzorze taki właśnie wskaźnik oraz to, że bez mechanizmu indeksacji do waluty obcej nie zawarłby umowy o takiej treści, gdyż – jak wskazywano wcześniej – nie są to okoliczności istotne dla ustalenia sankcji związanych z abuzywnością innych postanowień umowy.

W ocenie Sądu same klauzule indeksacyjne nie zmieniają istoty umowy kredytu w jej podstawowym zakresie. Można sobie wyobrazić umowę ich nie zawierającą, jako spełniającą wszelkie wymogi umowy kredytu. Mogą być elementem dodatkowym takiej umowy, ale nie muszą. Ich usunięcie zmienia treść umowy ale w omawianej konstrukcji nie wpływa na jej zasadniczą istotę, jaką jest udzielenie kredytu w PLN. Tak jak zastosowanie odsetek maksymalnych zamiast

przewyższających je w umownych zmienia treść umowy, ale nie jej istotę wyrażającą się w prawie do pobierania oprocentowania.

Przykładem podobnego rozwiązania są choćby przepisy dotyczące odsetek maksymalnych przewidujących stosowanie ich nawet gdy strony umownie wprowadziły odsetki wyższe (art. 481 § 2³ k.c.). Pomimo, że umowne odsetki przekraczają odsetki maksymalne i stanowią główne świadczenie pożyczkobiorcy, ustawa wprost ingeruje w to świadczenie i nikomu nie przychodzi do głowy by podważać ważność całej umowy. Przecież pożyczkodawca, zastrzegając wyższe odsetki niż maksymalne, nie zawsze robił to z chęci nieuczciwego zysku. Czasem, z uwagi na wysokie ryzyko kontraktu, w odsetkach próbował „zmieścić” np. koszty ubezpieczenia kredytu. Wobec brzmienia przepisu nie ma to jednak znaczenia. Należą mu się jedynie odsetki maksymalne, a umowa nadal obowiązuje. Ingerencja ustawodawcy lub sądu nie prowadzi do unieważnienia całej umowy.

W ocenie Sądu wymaga wyraźnego podkreślenia, że waloryzacja zawarta w umowie z 2007 r. poprzez zabieg indeksacji, nie była świadczeniem. Nie istniały wówczas jeszcze normatywne typy umowy o kredyt indeksowany bądź denominowany, które w późniejszym czasie stworzyły wyraźny – przewidziany prawem podtyp umowy kredytowej. Na ów czas był to jednak zabieg mający na celu odzwierciedlenie i zagwarantowanie ekonomicznych realiów umowy właśnie po to aby „rzeczy były stałe”. Ekscesem, który wdarł się w działanie tego mechanizmu był nieadekwatny i nieprzewidywalny wzrost kursu (...). Tak więc świadczeniami w rozumieniu ówczesnego prawa bankowego było po stronie banku udostępnienie umówionej kwoty kredytu, a po stronie kredytobiorcy obowiązek jego zwrotu w ratach wraz ze stałą marżą i zmiennym wskaźnikiem (...), które było ceną za udzielony pieniądź. Oczywiście indeksacja odnosiła się do głównego świadczenia kredytobiorcy. Podobnie odnosi się do niego jednak np. ubezpieczenie kredytu, i różne inne środki jego zabezpieczenia. Powiększają one często w istotny sposób cenę kredytu i wpływają na ratę – a więc główne świadczenie. Nie oznacza to jednak, że eliminacja któregoś z abuzywnych zabezpieczeń musi prowadzić do unieważnienia całej umowy. Istotą przepisów o klauzulach abuzywnych jest dążenie do przywrócenia równowagi stron i skłonienie profesjonalistów do nienadużywania ich pozycji. Celem przewidzianych w nich sankcji jest pominięcie nieuczciwych regulacji, a wskazywana przez (...) możliwość unieważnienia umowy pozostawiała ocenie sądu krajowego konkretną umowę i możliwość jej dalszego wykonywania.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks nr (...) sporządzony w dniu 21 stycznia 2009 oraz kolejne nie mogły wyrzec zamierzonego skutku. Skoro mechanizm indeksacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny, to nie mogła skutecznie sanować go kolejna blankietowa umowa, zawarta w warunkach braku świadomości kredytobiorcy, co do istoty pierwotnej wadliwości rozwiązań uznanych za abuzywne.

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że umowa stron jest ważna i skuteczna, natomiast bezskuteczne i niewiążące powodów są postanowienia dotyczące indeksacji do waluty szwajcarskiej.

Wobec uznania kwestionowanych w sprawie postanowień umowy § 3 ust. 8 oraz § 4 ust. 4 umowy kredytu oraz § 12 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W. należało stwierdzić, że nie wiążą one powodów, o czym Sąd orzekł jak w punkcie II wyroku na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. art. 385¹ k.c.

Sformułowane przez powodów żądanie dotyczące zwrotu nadpłaconych świadczeń uiszczonych przez powodów tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych w okresie od 07.09.2010 r. do 09.12.2019 r. z uwagi na zawarte w umowie klauzule abuzywne. W ocenie Sądu żądanie to jest usprawiedliwione co do zasady, co jest konsekwencją zapadłego wcześniej orzeczenia w przedmiocie ustalenia, o czym Sąd orzekł w pkt III wyroku.

Jednakże, wobec zakwestionowania wysokości dochodzonego roszczenia przez pozwanego i dodatkowo podniesionego zarzutu zatrzymania, koniecznym stanie się ocena wysokości dochodzonych roszczeń o zapłatę dopiero

po prawomocnym przesądzeniu kwestii zasady, zgodnie z przepisem art. 318 § 1 k.p.c. rozstrzygniętej w niniejszym wyroku wstępnym.